

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ШКОЛЯРІВ (бібліотечний урок)

Мета: ознайомити учнів з поняттями академічної грамотності та етики, підкреслити важливість дотримання академічної доброчесності в навчанні, визначити роль та необхідність уникнення плагіату;

- закріпити знання про такі поняття та категорії: відповідальність, чесність, плагіат, академічна доброчесність, інтелектуальна власність, оригінальність тексту, громадянські права та обов'язки, кодекс честі у навчанні;

- розвиток морально-громадянських цінностей учнів;

- формування особистої відповідальності здобувачів освіти.

Матеріали та оформлення: книжкова виставка «Академічна доброчесність», цитати з віршів відомих українських поетів, презентація «Академічна доброчесність», шість кольорових капелюшків, папір формату А4, кольорові фломастери, магнітна дошка, магніти.

Права без обов'язків – то сваволя.

Леся Українка

Хто з злом не бореться, той людей не любить.

Іван Франко

Перебіг заходу

Оголошення теми, мети бібліотечного уроку.

Бібліотекар. Добрий день! Сьогодні ми з вами познайомимося з поняттями «академічна доброчесність» та «плагіат».

Від того, які випускники виходять зі шкільних стін, залежить якими будуть студенти коледжів, вищих навчальних закладів. А також, залежить якими спеціалістами на своїх робочих місцях згодом вони стануть. Тому, що саме в школі учні здобувають навички праці над собою, виконання певного обсягу робіт, навчання.

Дотримання академічної доброчесності, формування культури чесного навчання є важливим для розвитку всієї освіти, але так само важливим вони є для кожного учасника академічного процесу – учня, студента чи викладача, адже безпосередньо впливають на рівень і якість знань, які вони отримують, і на те, якими спеціалістами вони стають в майбутньому [1, с. 8].

Розповімо вам одну історію. Головний Герой нашої історії – випускник (школи чи університету, нам достойно не відомо). До випуску батьки подарували йому машину. Восени потрібно було поміняти шини з літніх на зимові. Наш Герой поїхав до станції технічного обслуговування. Майстер, який міняв колеса, в школі навчався не дуже сумлінно, звик слухати вчителя в пів вуха; так само він слухав майстра-наставника, який пояснював, що потрібно робити. В результаті горе-майстер виконав свою роботу не якісно. І, на жаль, через це наш Герой потрапив у аварію та травмував ногу. Звернувся до лікаря-травматолога. Жереб склався так, що саме цей лікар пропускав лекції, практичні заняття, та придбав дипломну роботу, замість того, щоб написати її самому. Як ви вже здогадалися, гіпс лікар наклав не правильно. Кістки зрослися не так, як потрібно. Як наслідок, Герой повинен був лягти на складну операцію, а також пройти складний процес реабілітації. Все це: аварія, лікування, реабілітація – коштувало Герою певного часу (в який він не міг працювати, та ніс

збитки) та коштів. Він вирішив подати позов до суду проти горе-майстра та лікаря.

Звернувся до адвоката. Але й тут йому не повезло. Мабуть це фатум, але й адвокат, до якого звернувся наш Герой не міг похвалитися дотриманням академічної доброчесності. Як результат – програш у суді та додаткові витрати.

Доброчесність у навчанні – це, передусім, повага до себе та до інших учасників навчального процесу.

Уявимо ситуацію, вчитель пояснює нову тему, а в цей час хтось з учнів щось вигукує. Або, учениця відповідає, а сусід по парті наводить порядок у пеналі та випускає на підлогу по черзі всі олівці. Я думаю вам не подобається ситуація, коли хлопчик або дівчинка штовхають, вигадують прізвиська, або навпаки – ігнорують одного з учнів класу. Спілкування в такому колективі перестає бути зручним та комфортним.

Інша ситуація. Хлопчик навчається дуже добре, інші учні вимагають, щоб він дав списати домашню роботу, а інакше не будуть спілкуватися. Як себе почуває цей хлопчик? Мабуть, йому дуже не приємно, а може, й боляче. Чому він повинен «заслужити» дружбу таким нечесним способом? Адже, як не дивно, давати списувати – це теж нечесно. Люди, які дають списувати, «допомагають» своїм однокласникам ухилитися від самостійної роботи та творчого пошуку. Якщо ж подивитися на поведінку однокласників хлопчика, то вони не лише привласнюють його думки, але й намагаються маніпулювати його вчинками. Хіба таких людей можна вважати друзями? [1, с. 16].

Ці приклади ілюструють недоброчесне ставлення та неповагу до інших. Щоб уникнути таких ситуацій в колективі, треба ставитися до інших гак, як хочеш, щоб ставилися до тебе [1, с. 16]. І тоді нам буде приємно, коли нас оточують чемні, виховані, толерантні однокласники, однокласниці та друзі, які поведуться чесно та завжди дотримують свого слова. З такими людьми хочеться спілкуватися, з ними легко та зручно, на них можна покластися, їм можна довіряти [1, с. 15].

Доброчесність – це не явище природи, воно не змінюється з часом та не залежить від пори року.

Доброчесність – це внутрішній стан...

Джон Д. Мак Дональд

То що таке академічна доброчесність? «Академічна доброчесність» – сукупність етичних принципів та визначених Законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

То які ж складові академічної доброчесності? Сутність поняття академічної доброчесності можна розкрити через такі ключові категорії, як:

1. Чесність
2. Довіра
3. Справедливість
4. Повага
5. Відповідальність
6. Підзвітність

А які існують види академічної недоброчесності?

- Академічний плагіат;
- Списування;
- Хабарництво;
- Обман;
- Фабрикація.

Згідно Закону України «Про освіту»:

«Списування» – використання без відповідного дозволу зовнішніх джерел інформації під час оцінювання результатів навчання.

«Хабарництво» – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна чи послуг матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної вигоди в освітньому процесі.

«Обман» – надання завідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу.

«Фабрикація» – фальсифікація результатів досліджень, посилань у власних публікаціях, будь-яких інших даних у тому числі статистичних, що стосуються освітнього процесу та наукових досліджень.

Вважаємо, для того щоб досягти академічної доброчесності у навчанні, у суспільстві, всім нам потрібно починати з себе, виховувати в собі ці чесноти.

Давайте подивимось на складові кодексу честі навчання.

1. Навчайся старанно та сумлінно.
2. Розвивай свої здібності.
3. Веди здоровий спосіб життя.
4. Поважай інших, їхні ідеї, думки та переконання.
5. Поважай власність інших (інтелектуальну, в тому числі).
6. Уважно слухай, коли інші говорять. Якщо з чимось не згоден, зачекай, поки людина висловить свою думку. І лише потім говори сам.
7. Пам'ятай про почуття твоїх друзів та однокласників/однокласниць. Уникай образливих слів.
8. Будь стриманим.
9. Цінуй час. Не запізнюйся та не змушуй інших на тебе чекати.
10. Не бійся визнавати свої помилки [1, с. 21].

Звернемо увагу на п.5 Кодексу честі у навчанні «Поважай власність інших (інтелектуальну, в тому числі).

Привласнення інтелектуальної власності, тобто списування домашньої роботи, твору з інтернету, реферату тощо – є плагіатом.

В авторитетному енциклопедичному словнику Ф. Брокгауза та І. Ефрона знаходимо таке визначення: «Плагіат – це привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора».

Слово «плагіат» походить від латинського «plagium». Що означає «крадіжка».

Що таке «Академічний плагіат» (згідно Закону про освіту) – це оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднення творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Найбільш поширені типи плагіату:

за наявності умислу – ненавмисний (в разі незнання вимог, яким повинна відповідати робота) та навмисний;

за формою відтворення – прямий (пряме відображення чужого твору або його частини під своїм іменем), та завуальований (за умов, якщо текст твору зазнає несуттєвих змін шляхом заміни окремих слів та виразів їх синонімічними аналогами);

за наявності джерела – запозичення без вказівки джерела (автор видає виконану іншою людиною роботу за свою, не змінюючи її зміст) та з неправильною вказівкою джерела

або з дуже рясним цитуванням, компіляцією. Така робота не містить оригінальних результатів авторського дослідження. Види плагіату:

Копіювання без належного оформлення цитування.

Копіювання без оформлення цитування.

Приєднання до групової роботи без участі у написанні тексту.

Парафраза.

Компіляція.

«Компіляція» – процес написання твору, наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел.

«Парафраза» – переказ своїми словами чужої праці без посилання на оригінального автора, сутність парафрази полягає в заміні слів та знаків.

Існують певні комп'ютерні програми для перевірки текстів на оригінальність (унікальність).

Чим більше плагіату в тексті, тим менше його оригінальність і навпаки – чим менше

i-

плагіату, тим унікальність даного тексту вища. Справедливою є наступна формула: %

плагіату + % оригінальності = 100%

Наприклад, якщо програма перевірки рівня плагіату (антиплагіат) показує, що оригінальність певного тексту становить 70%, це означає, що 30% цього тексту – неоригінальні. Тобто з точки зору програми перевірки 30% у цьому випадку – плагіат [3, с. 57]. Програми для перевірки текстів на унікальність: UNICHEK UNPLAG

Advedo Plagiatus <http://advego.ru/plagiatus/> Etxt

Antiplagiat <http://www.etxt.ru/antiplagiat/>

В Україні питання щодо правовідносин у сфері інтелектуальної власності регулюють:

- Закони України
- Міжнародні конвенції, угоди, договори
- Конституція України
- Господарський кодекс України
- Кримінальний кодекс
- Цивільний кодекс
- Кодекс законів України

Згідно Положення про академічну доброчесність у Законі України «Про освіту» ст. 42 учні посилаються на джерела інформації, якщо використано сторонні

- ідеї
- розробки
- твердження
- відомості.

Тож, плагіат – це видання чужої роботи або ідеї за свою власну за або без згоди власника шляхом включення її до роботи без повного посилання [1, с. 29].

У ст.10 Закону України «Про авторське право та суміжні права» вказується, що не може підпадати під поняття плагіату (оскільки на них не поширюється авторське право):

- Загальновідомі знання;
- Загальновідомі факти;
- Ідіоми;
- Прес-інформація;
- Анонімні твори;

- Широко розповсюджені ідеї;
- Перефразування своїми словами фрази при перекладі;
- Твори народної творчості (фольклору);
- Офіційні документи;
- Розклади та аналогічні бази даних;
- Державні символи України;
- Грошові знаки [3, с. 28].

То чому ж погано привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора?

Коли ви знаходите якусь цікаву інформацію в соціальних мережах, а потім використовуєте її на своїх сторінках соціальних мереж то отримуєте «подобайки». В школі зовсім інша ситуація. Якщо ви перенесли до зошита твір зі сторінок соціальних мереж, або завдання з математики, ви це зробили механічно. Ви не виконали завдання, не отримали або не закріпили свої знання з певної теми.

Твої знання – твій капітал! Слово «капітал» Походить від лат. Capitalis – «головний, основний». Капітал – це не лише гроші, це все те, що можна використати для досягнення твоїх цілей, наприклад, для того, щоб отримати гарну роботу, стати учасником авторитетного проекту тощо. Інтелектуальний капітал людини визначає її статус та ставлення до неї в суспільстві [1, с. 24].

Якщо учень, наприклад, знає дві іноземні мови та був переможцем олімпіад, в нього більше шансів взяти участь в престижній міжнародній програмі для учнів, ніж у його друга чи подруги, який/яка знає лише одну мову, та не брав/брала участі в олімпіадах [1, с. 24].

Коли ми з вами використовуємо в роботі одне джерело інформації, нам здається, що краще написати не можна. І нам залишається лише перефразувати, переставити слова. Якщо ми починаємо заглиблюватися в проблему, шукати інформацію в інших джерелах, ми починаємо формулювати власні думки, власні фрази. Іноді здається, що все вже написано та сказано до нас. Щоб ми не писали, якби не думали, ми лише повторюємо чийсь думки, висловлювання. Дуже важливо навчитися формулювати, висловлювати, писати саме власні думки.

Відмовляючись від плагіату, ти:

1. Доводиш, що ти – чесна людина.
2. Висловлюєш власну думку.
3. Отримуєш нові знання та навички.
4. Розвиваєш власні здібності.
5. Виявляєш повагу до авторського права.
6. Самостійно працюєш над вирішенням поставлених завдань.

Коли працюєш над домашнім завданням, рефератом, або іншою роботою, дотримуйся цих простих, але надзвичайно важливих порад:

1. Перед початком написання будь-якої письмової роботи визнач чітко завдання та план.
2. Систематизуй наявну інформацію та інформацію, яку потрібно знайти.
3. Завжди копією назву сайту та повну назву джерела, з яким працюєш, та виділяй текст кольором.
4. Дотримуйся правил цитування та перевіряй посилання.
5. У процесі роботи свої коментарі та висновки пиши окремо.

Щоб уникнути плагіату:

1. Будь самостійним.
2. Висловлюй власну думку.
3. Шукай свій стиль [1, с. 42-43].

Діти, ви дуже уважно слухали пояснення до презентації, подивилися відео, а тепер я вам пропоную розділитися на шість команд за кольором капелюшків (білу, жовту, чорну, червону, синю, зелену), та підготувати на аркушах паперу відповіді на запитання:

- Біла команда – підготуйте виключно Факти, що таке «академічна доброчесність», що таке «плагіат».

- Жовта команда – вкажіть, які переваги ми отримуємо, якщо дотримуємось «Академічної доброчесності».

- Чорна команда – подумайте, які ризики виникають, якщо не дотримуватись «Академічної доброчесності», які наслідки (що буде).

- Червона команда – які емоції виникли у вас, коли ви дивилися презентацію, відео?
Чому?

- Зелена команда – озвучте вашу позицію щодо дотримання «Академічної доброчесності», щодо «Плагіату».

- Синя команда – підсукуйте, чи потрібно дотримуватись «Академічної доброчесності»? Чому «Плагіат» це погано?

У вас 10 хвилин на обговорення та підготовку презентації свого завдання. Потім обираєте спікера, що буде обличчям команди. Спікери по черзі виходять, магнітом прикріплюють підготовлену презентацію до дошки та пояснюють позицію свого «капелюшка».

Діти жваво обговорюють отриману інформацію, готують презентації та пояснюють свою позицію.

Ви молодці! Дуже добре попрацювали!

Вважаємо, для того щоб досягти академічної доброчесності у навчанні, у суспільстві, всім нам потрібно починати з себе, виховувати в собі ці чесноти. Пропоную скласти кодекс честі у навчанні вашого класу.

1. Навчайся старанно та сумлінно.
2. Розвивай свої здібності.
3. Веди здоровий спосіб життя
4. Поважай інших, їхні ідеї, думки та переконання.
5. Поважай власність інших (інтелектуальну, в тому числі).
6. Уважно слухай, коли інші говорять. Якщо з чимось не згоден, зачекай, поки людина висловить свою думку. І лише потім говори сам.
7. Пам'ятай про почуття твоїх друзів та однокласників/однокласниць. Уникай образливих слів.
8. Будь стриманим.
9. Цінуй час. Не запізнюйся та не змушуй інших не тебе чекати.
10. Не бійся визнавати свої помилки.

«Ми, учні класу Київської гімназії східних мов № 1, прагнемо до найвищого рівня порядності, професіоналізму та поваги до інших як в класі, так і за його межами. Ми зобов'язуємося поводитися етично в усіх ситуаціях, щоб чесно продемонструвати власний

внесок у тих чи інших роботах, які ми виконуємо, визнавати і поважати різноманіття людей і культур.

Визнаємо, що поки ми несемо індивідуальну відповідальність за свої дії, ми також є гідними представниками нашої школи, громади, країни» [1, с. 23].

Кожен з вас, якщо погоджується, що для досягнення мети в навчанні нам потрібно дотримуватися певних правил, певного Кодексу напише «Я даю слово» та поруч своє прізвище. Цим ви зобов'язуєтеся слідувати базовим цінностям, відображеним в шкільному Кодексі доброчесності:

- Учні демонструють академічну доброчесність, коли ідеї та тексти інших правильно процитовані;

- Роботи, тести та завдання, які презентують учні, виконані без сторонньої допомоги;

- Учні не надають недозволену допомогу іншим;

- Учні доповідають про результати своїх досліджень або досягнень точно;

- Учні демонструють повагу до інших у процесі навчання, академічну доброчесність, довіру, та сприймають її як позитивну основу для розбудови шкільного суспільства;

- Усі визнають свою відповідальність за те, щоб докласти найбільше зусиль у засвоєнні знань;

- Справедливість та рівність можливостей для кожного учня перебувати у середовищі, вільному від нерівності, викликаної будь-якою формою інтелектуальної нечесності;

- Чесність всіх членів шкільного товариства, що виявляється у академічній доброчесності та підтримці загального прагнення до справжнього навчання.

Також, я пропоную ввести таку практику до роботи: прикріпляти стікери з власним підписом та фразою «я даю слово».

Фраза «я даю слово», написана в кінці будь-якої шкільної роботи, є скороченням висловлювання «я даю слово, що я виконав цю роботу самостійно і не отримував/отримувала допомогу при виконанні» [1, с. 23].

Сподіваюсь, що тепер ви зрозуміли важливість дотримання академічної доброчесності. Щиро бажаю вам успіху!

Список використаних джерел

1. Довідник з академічної доброчесності для школярів / уклад. М.В.Григор'єва, О.І.Крикова, С.Г.Певко; за заг.ред. О.О.Гужви. -Х.:ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2016. – 64 с.

2. Про освіту: Закон України редакція від 24.06.2020 року № 2145- VIII /[Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників» / уклад. Гужва О. О. – [Б. м.: б. в., 2012]. – 72 с. – Режим доступу до джерела: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/7681>